

กศน. เพื่อนเรียนรู้ สู่ชุมชนพอเพียง

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ

พ่อหลวง กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

สามร้อยพ่อแม่แม่เปลี่ยนถิ่น

“สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีความห่วงใยต่อประชาชนของพระองค์มาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เพื่อให้ประชาชนทุกหย่อมหญ้าอยู่ดีมีสุข มีความพอเพียง พอดี มีความรู้ คุณธรรมและความเพียรในการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันดีภายใต้ชื่อ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** นับเป็นพระมหากุณาธิคุณยิ่ง สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนจะยึดมั่นดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนองคุณแผ่นดินตามรอยพระยุคลบาท”

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

คำนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานให้ชาวไทยเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ในปีงบประมาณ 2550 เป็นปีแห่งการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society)

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพระราชดำริดังกล่าว ในการสร้างความตระหนักในคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาค้น โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ทุกกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านคุณธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี จึงได้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยมอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนทุกแห่งดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

การจัดทำเอกสารการสรุปบทเรียนการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเล่มนี้ เป็นการนำเสนอกิจกรรมที่เป็น Best Practice ในภาพรวม โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ความเป็นมาของโครงการ การเตรียม

ชุมชน วิธีการดำเนินงานในชุมชน ผลสำเร็จ และความภาคภูมิใจของชุมชน ที่ได้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพื้นฐาน มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและ เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้น จากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา สำนักบริหาร งานการศึกษาออกโรงเรียน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจความรับผิดชอบของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงและเพิ่มเติม ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมี ประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

ธันวาคม 2550

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

กลุ่มเหล่าดอย

- ☛ ชุมชนบ้านสันมะฮักฟ้า : นำพาเกษตรกรรมสู่ความพอเพียง 2
- ☛ ชุมชนบ้านนาปลาจาดปลอดสารเคมีกับวิถีพอเพียง 8

กลุ่มอิงดอย

- ☛ ชุมชนเมืองน่านกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง 15

กลุ่มห้าขุนศึก

- ☛ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านตลิ่งชัน 25

กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ

- ☛ ชุมชนบ้านทิพย์อุทัย 37
- ☛ ชุมชนตาคสิพ้อมีพอกิน 46
- ☛ ชุมชนบ้านหนองกระเบากับชีวิตที่พอเพียง 55

กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา

- ☛ อยู่ดีมีสุขกับชุมชนชาวปทุมธานี 65

กลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก

- ☛ วิถีชีวิตพอเพียง : ชุมชนตำบลท้ายตลาด 97

กลุ่มท่าจีนถิ่นแม่กลอง

- ☛ หมู่บ้านย่านเจ้า ก้าวสู่ความพอเพียง 105
- ☛ “ชุมชนบ้านน้ำทรัพย์” 113
- ☛ ชุมชนพอเพียงบ้านหนองสาหร่าย 121

กลุ่มสมุทรคีรี

- ☛ ชุมชนบ้านหนองกลางดง : ปลอดภัย สู่วิถีพอเพียง 129

กลุ่มสุดฝั่งบูรพา

- ☛ ชุมชนบ่อไร่พึ่งตนเอง 141
- ☛ อยู่ดี กินดี กับชุมชนบ้านฉาง 142
- ☛ บ้านตะบองใหญ่สู่ชีวภาพกลสิกรรม 148

กลุ่มเบญจบูรพา

- ☛ ชุมชนกลสิกรรมธรรมชาติบ้านบ่อลูกรัง 159
- ☛ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกับชุมชนบางปลา 172
- ☛ ชุมชนบ้านโคกไทยกับการเกษตรปลอดสารพิษ 183
- ☛ ชุมชนบ้านดงข้าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง 190

	หน้า
กลุ่มภูฐานี	201
☛ ชุมชนบ้านหวาง	202
กลุ่มสนุก	213
☛ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาคำ	214
กลุ่มร้อยแก่นสาร	223
☛ ชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโพธิการาม	224
☛ “หมู่บ้านมหัศจรรย์”	234
กลุ่มปราสาทหิน	243
☛ ชุมชนบ้านอัมหนา	244
กลุ่มสามเหลี่ยมมรกต	253
☛ ชุมชนบุกลงหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ	254
กลุ่มไทย-อันดา	273
☛ ชุมชนพอเพียงตำบลขุนทะเล	274
กลุ่มไทรนที	279
☛ กลุ่มสตรีบ้านเขาวังทอง	280
☛ ชุมชนบ้านนาทรายกับปุ๋ยชีวภาพ	285
กลุ่มอันดามัน	299
☛ ชุมชนกะทู้เรียนรู้ความพอเพียง	300
กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้	309
☛ ชุมชนแม่ลานสู่กระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงโดย กศน.	310
กลุ่มเมืองท่าสองทะเล	315
☛ เรียนรู้ความพอเพียงกับชุมชนชาวสงขลา	316
กลุ่มภาคกรุงเทพมหานคร	323
☛ ชุมชนวัดหัวกระบือกับความพอเพียง	324
กลุ่มศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด (ศฝข.)	329
☛ เรียนรู้สู่ความพอเพียง : หมู่บ้านกาบเชิง	330
☛ หมู่บ้านทับทิมสยาม	341
☛ เรียนรู้เกษตรธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	354
ณ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร	
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	
ภาคผนวก	368
☛ ภาคผนวก ก กลุ่มศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด/กรุงเทพมหานคร	369
☛ ภาคผนวก ข คณะผู้จัดทำ	371